Поштарина плаћена у готовом.

НОВИ САД
субота,
11 децембра 1937
Година III - Бр. 279 (768)
Излази свакодневно
осим понедељника
Месечна претплата 20 дин.
за земљу, 50 за иностранство
Примерак 1 динар
Огласи по тарифи

ДАН

ДАН
независни информативни
дневник
Уредништво и администрација:
Краља Александра ул. бр. 7
Телефони: 21—05 и 21—06
Чековни рачун код Поштанске штедионице у Београду
број 58.460
Поштански фах бр. 178

Повратак Претседника владе г. др. Стојадиновића

Римска штампа истиче да сусрет г. др. Стојадиновића са г. Мусолинијем претставља одлучан фактор у еволуцији пријатељства Рима и Београда

Милано, 10 децембра. (А. А.) — Претседник Краљевске владе г. др. Стојадиновић враћа се данас после подне у домовину.

Римска штампа о учвршћењу италијанско-југословенског пријатељства

Рим, 10 децембра. — Римски „Пиколо“ од 9 и 10 о. м. доноси нарочити чланак свог дописника из Милана о дочеку претседника владе г. др. Милана Стојадиновића у Милану, где се каже да је Милано примио са топлим симпатијама југословенског Премијера, који је стигао јуче ујутру при повратку са значајне посете Риму. Лист каже да је град био сав искићен југословенским и италијанским заставама. На станици су били претставници цивилних, војних и партиских власти.

„Ђорнале д' Италија“ од 10 о. м. посвећује читаву прву страну италијанско-југословенској сарадњи. У уводнику г. Вирђинија Гајде, под насловом „Воља и акција“, коментарише се комунике издат после састанка Мусолини—Стојадиновић и каже се да се није ни очекивало да ће тај сусрет донети потписивање нових уговора.

„Трибуна“ од 10 о. м. у уводнику „Остварен програм“, од Маурицијa Маваријe, такође, коментарише комунике о састанку Мусолини—Стојадиновић. У њему се каже да састанак Мусолини—Стојадиновић није имао сврху стварања нових уговора, јер су они већ били састављени у Београду, него да се констатује само добро функционисање већ склопљеног уговора и да се изврши измена погледа на разна питања. Као што се види, ни Италија ни Југославија нису имале ништа да предложе једна другој, али много тога су имале да испитају у оквиру постојећих уговора.

Посета г. др. Стојадиновића најбоље је потврдила да је Југославија постигла најсавршенију независност, коју хоће и да задржи и учврсти под једнако према свима државама.

Лист даље доноси моменте из разговора италијанских новинара са г. др. Стојадиновићем приликом пријема у југословенском посланству. У разговору са новинарима, југословенски Премијер је изрекао једну фразу, која им се свидела и коју они подвлаче: „Програм је, дакле, једноставан: узајамно познавање. Уверени да ће ово познавање много допринети интересима двају младих народа, можемо рећи да је пут г. др. Милана Стојадиновића у нашу земљу важан датум у историји додира између двеју земаља. Његов сусрет са Дучеом значи одлучан фактор у еволуцији пријатељства између Рима и Београда.“

Лист, затим, описује како је Милано дочекао првог Министра Југославије. Ту се подвлачи да су високог госта такође срдачно поздравили радници у свима фабрикама.

Г. др. Стојадиновић у миланској Скали

Милано, 10 децембра. (А. А.) — Агенција Стефани јавља:

Синоћ је приређена у Скали свечана претстава у част г. др. Стојадиновића, који је у оперу дошао у пратњи грофа Чана. Приказивани су Пучинијеви „Боеми.“ Публика, међу којом је запажен велики број најугледнијих личности града Милана, приредила је југословенском Премијеру дуготрајне манифестације, као израз великих симпатија.

Боравак г. Делбоса у Букурешту

Букурешт, 10 децембра. (А. А.) — Радор јавља:

У току гала-вечере коју је дао у част француског министра иностраних послова г. Делбоса ,одржао је румунски министар иностраних послова г. Виктор Антонеску здравицу, у којој је поздравио претставнике Француске, подвлачећи благодарност Румуније, чији сваки срећни тренутак њене историје јесте обележен једним гестом, једном помоћи, једном подршком од стране Француске.

Пошто је подвукао да Румунија намерава ,да одржава добре односе и везе пријатељства са свим земљама, а нарочито са суседима, г. Антонеску је поново истакао да је Румунија исто тако, као и Француска ,тврдо решена да одбије свако прављење разлике између нација на основу њихове идеологије, нарочито што се тиче иностране политике; и макаквог мешања у унутрашњи режим, који је нека нација одабрала за себе, према реалностима и према сопственом историском развитку.

„Макар с које стране гледамо, завршио је г. Антонеску свој говор, видимо да Румунија иде за тим да продужи хармонију своје политике са политиком Француске и да је оно што наше политичке смернице чини заувек солидарнима, наша чврста воља за миром.“

Букурешт, 10 децембра. — Радор јавља:

Француски министар иностраних послова г. Делбос одговорио је на здравицу г. Антонеска, изражавајући своју благодарност за пријем који му је указан у Румунији.

После тога изразио је, нарочито, оданост Његовом Величанству Краљу Каролу. Пошто је потсетио на међусобне посете француских и румунских генерала, које су дале прилике „да војни шефови Француске упознају величанствени напор који је извршила наша војска и да братским пљескањем поздраве грандиозну слику Ваших јесењих маневара“. Г. Делбос је одао дуго признање раду владе г. Татареска.

—o—

Г. Татареску ће посетити Париз

Букурешт, 10 децембра. — Нарочити Авасов дописник сазнаје да ће румунски министар-претседник г. Татареску посетити, у току месеца јануара, Париз. Том приликом решаваће се извесна техничка питања.

—o—

Г. фон Ширах код Кемала Ататурка

Анкара, 10 децембра. — Д. Н. Б. јавља: Претседник републике г. Кемал Ататурк примио је синоћ у аудијенцију вођу немачке омладине г. Балдур фон Шираха.

—o—

Грета Гарбо долази у Европу

Њујорк, 10 децембра. — Агенција Стефани јавља:

Позната филмска глумица Грета Гарбо отпутовала је бродом „Грихсолм“ за Шведску.

Пред иступањем Италије из Друштва народа

Женева, 10 децембра. (А. А.) АВАС јавља: — Сви овдашњи кругови убеђени су да ће Дуче у суботу у свом говору у фашистичком великом савету говорити о иступању Италије из Друштва народа. У секретаријату Женевске институције очекују нотификацију о иступању Италије из Друштва народа, за недељу или понедељак.

У Нанкингу се води очајна, отсудна битка

Шангај, 10 децембра. (А. А.) Д. Н. Б. јавља:

Агенција Домеј јавља са фронта пред Нанкингом, да је отпочела јапанска офанзива на тврђаву Нанкинг јуче у 13.30 часова, пошто командант кинеских снага у Нанкингу генерал г. Тангченци није дао до 12 часова у подне никакав одговор на јапански ултиматум.

Лондон, 10 децембра. (А. А.) Рајтер-ови дописници у Кини добијају из Ханкауа и других извора извештаје да се у Нанкингу бије очајна, последња, битка.

Кинези дају последњи отпор да осигурају отступницу главнини својих трупа.

Јапанци нападају истовремено и са југа и са севера.

Добри путеви

су животне артерије државе и основни услов за њен привредни и културни напредак. Добри путеви нису привилегија појединих класа, него опште добро, чији је корисник сваки појединац на један најдопустнији и најапсолутнији начин, те је стога новац утрошен у њихово успособљење и изградњу најплодоносније пласиран капитал, јер се његова рентабилност стоструко изражава у повећаном дохотку националне привреде.

Разумљиво је онда што је напредак свих културних земаља ишао упоредо са изградњом добрих путева. Чак, и природно сиромашне земље, захваљујући својим добрим путевима и развијеним путним мрежама, успеле су да привредни и културни ниво најширих слојева народа подигну на завидну висину. Ти су примери тако очигледни и непобитни да сваки онај коме је стало до напретка своје земље не може и не сме остати равнодушан према нашој заосталости у том погледу.

Сваки увиђаван човек који по свом послу или позиву стоји у непосредном додиру са животним питањима своје околине и свога народа може се на сваком кораку уверити у коликој мери рђави путеви коче привредни развој земље. Они поскупљују превоз производа и тиме наше привреднике онемогућују за успешну утакмицу на страним тржиштима, а то осиромашава село и кочи просперитет градова. Рђави путеви слабе интерес страног пословног света и туриста за нашу земљу, која иначе обилује са природним богатствима и привлачним пределима. Али изнад свега не сме се ни за тренутак заборавити да рђави путеви доводе у опасност и саму земаљску одбрану. Сведоци смо трагичне судбине појединих земаља које су неспремне дочекале најезду добро опремљених завојевача. А да у земаљској одбрани добри путеви и развијене путне мреже имају огроман значај пружила је најбољи пример Француска у прошлом рату. Шта би од ње било да приликом судбоносне битке на Марни није имала добре путеве који су допринели благовременом развоју њеног аутомобилизма, а после јој тај развијени аутомобилизам и добре путне мреже омогућили да у одсудном моменту само у року од неколико часова пребаци трупе на угрожене делове фронта.

Јачина једне државе зависи од њене економске снаге, а економска снага не може се постићи без добрих путева. То је неоспорна чињеница са којом морамо бити начисто ако хоћемо да културно и економски напредујемо и ако хоћемо да будемо спремни за сваку евентуалност. Стога је питање изградње, оспособљења и модернизовања путева данас наш најактуелнији проблем. Дунавска бановина у томе је највише заинтересована, јер стање њених путева и путне мреже стоји сразмерно лошије него у другим деловима наше земље, што не би смело бити с обзиром на њена природна богатства, насељеност и развијеност привредног живота.

Приватна иницијатива у овом погледу је од великог значаја, јер она претставља покретач који даје импулс и животну снагу свакој јавној акцији. Мобилизацију приватне иницијативе у решавању тога питања врше друштва за путеве, која су у многим културним земљама дала до сада сјајне резултате благодарећи високо развијеној свести о великој важности добрих путева код свих оних чиналаца на које су апеловала у својим акцијама.

Ми данас оваква друштва имамо у својој средини. Пре краћег времена основано је у Новом Саду друштво за путеве Дунавске бановине, које је узело на себе да свима подесним сретствима ради на томе да се путеви у овој бановини изграде и успособе за брз, јевтин и савремен саобраћај. За остварење тога циља потребна је стручна, смишљена и на најширој подлози заснована акција. На првом месту потребно је да Друштво окупи у своје редове што већи број чланова који ће му бити морална и материјална потреба, Морална, јер само једна снажна друштвена организација може корисно и ефикасно деловати у једном тако важном питању општег значаја; материјална, јер није довољно само речју и пером убеђивати надлежне у корисност изградње или успособљења појединих путева, него чешће пута треба излазити са конкретним предлозима и готовим пројектима, а то захтева извесне материјалне жртве.

Стога се апелује на све самоуправне привредне и сталешке институције, на сва привредна и индустриска предузећа, као и на све увиђавне људи којима је стало до привредног и културног напретка своје земље — да приступом у чланство, што претставља незнатну жртву, омогуће Друштву за путеве Дунавске бановине остварење постављеног циља.

Седиште Друштва налази се у Новом Саду, Краља Александра 21 (двориште, лево). Канцеларија друштва даје свакоме — било писмено било усмено — сва потребна обавештења о Друштву, о ступању у чланство, висини чланарине итд.

М. Б.

АНКЕТА „ДАНА“

Секретар Савеза културних друштава г. Стеван Поповић чини конкретне предлоге како да се прослави

двадесетогодишњица ослобођења Војводине

Секретар Савеза културних друштава у Новом Саду, протојереј г. **Стеван Поповић,** изјавио нам је, у вези са нашом анкетом, следеће:

— Нама, валда, ни једнога од нас који се не би сложио са свима досада лепо документованим сугестијама, које је Ваш цењени лист донео, те сматрам да би се сада могао изложити један конкретан предлог како да се припреми, организује и изведе ова значајна прослава ослобођења и уједињења Војводине. Моји предлози били би у овом:

1) Било би потребно да се сазове конференција свих живих чланова Народне управе, на којој би се, под претседништвом г. др. Игњата Павласа, који је претседавао на Народној скупштини баш онда, када је изречено присаједињење Војводине Србији, на основу већ досада датих сугестија, утврдиле главне контуре ове прославе.

2) Ова Народна управа би одмах приступила организацији пододбора у свима местима из којих су делегати били на скупштини 1918 године. У ове пододборе би ушао по један претставник свих националних, културних, привредних, певачких, хуманих и витешких друштава из појединих места.

3) Овако организована места Војводине изаслала би по једног или два делегата на главну скупштину, која би се имала одржати у Новом Саду, најкасније до 13 фебруара. Ту би се онај програм главних контура разрадио, поделио у онолико секција, колико се буде нашло за потребно и изабрао своје радне одборе.

4) Када се овако каналише рад до најзабаченијих места, онда ће се лако спровести све штогод главна управа нађе за сходно.

5) Главни дани прославе отпочели би у свима местима са пробојем Солунског фронта, кулминирали би на дан 25 новембра величанственом прославом у Новом Саду, да се заврше потом, као круном свих свечаности, прославом Првог децембра.

У надопуну садржине ових свечаности сматрам да би Главни одбор требао да распише конкурсе:

1) За једно позориште дело или позоришне слике из дана ослобођења Војводине;;

2) За једну музичку композицију, посвећену Војводини;

3) За једну уметничку слику, на којој би се приказала велика Народна скупштина у Новом Саду;

4) Све оно што је досада предлагано, а што се не би могло услед краткоће времена, да спроведе ове године, да се, безусловно и плански, припреми за 25-годишњицу. Узгред спомињем да не би требало подизати посебне споменике, него да се на Тргу Ослобођења или пред новом Банском палатом, постави величанствени споменик Ослобођења, са нарочито издвојеним фигурама Блаженопочившег Краља Петра Првог Ослободиоца и Витешког Краља Александра Првог Ујединитеља, као и бистама свих великана Војводине, Милетића, Полита Десанчића, Јаше Томића и осталих, који су припремали ово велико дело Уједињења. За 25-годишњицу имала би се подићи позоришна зграда, Музичка академија, један факултет, потребне школске зграде и све што Новом Саду још недостаје и кочи његов културни развој.

НАША РУБРИКА

Румунија у светској конјунктури

Привредни развитак Румуније се у последње време помоћу кредитно-политичких мера знатно убрзао, и пораст продукције ће, бесумње ићи и даље. Дуго времена је привредни напредак Румуније био укочен несташицом капитала, која је била тако велика, да су приватна лица плаћала за хипотекарне кредите до 30 од сто камата и такса. Радило се на јачању кредитног апарата помоћу мораторијума и ликвидације старих дужничких прилика, али успеха није било. Банке су оклевале с давањем кредита још и онда, када је 1935 године привреда почела очигледно оживљавати. До промене је довела тек државна иницијатива. 1929 године је већ била основана државна кооперативна банка, а у марту 1937 године је дошло до оснивања три завода: Земљорадничког кредитног завода, Банке за обртнички кредит и Завода за кредит у злату.

Прва институција има за задатак да се брине за мала и средња земљорадничка имања, која услед земљорадничке реформе из 1932 године треба кредит. Повећава се давање кредита рудницима злата и других метала, да се земља извуче из девизних потешкоћа. У ту сврху се труди да повећа продукцију злата. Рачуна се с тиме, да ће се садашња продукција злата од 4000 килограма годишње моћи повећати на 10.000 килограма.

Развитак међународне трговине јасно показује побољшану привредну ситуацију: у току прве половине 1937 године је извозни вишак порастао са 1.89 на 6.55 милијарди леја. Извоз је у вредности скочио за 90. Просечна вредност једне тоне увезене робе од лањске године повећала се за 28 од сто, просечна вредност тоне извоза међутим за 70 од сто. У порасту извоза су учествовали дрво, стока, житарице и нафта. С порастом пољопривредне продукције расте и индустриска продукција, нарочито продукција индустрије уља. За 1937 годину је продукција сировог уља процењена на 6.7 милиона тона, према 8.8 милиона тона 1936 године. Опадање продукције је изазвано затварањем некојих извора. Потпори електричне продукцији недавно је посвећено 100 милиона леја, али за електрификацију земље би требало 40 милијарди леја и снижење досадашњих цена струје. Од великог значаја је повољан резултат овогодишње жетве, која је процењена на 370.000 вагона, од којих ће моћи да се извезе 200.000 вагона.

РУМУНИЈА У ПРОГРАМУ НЕМАЧКОГ ЧЕТВОРОГОДИШЊЕГ ПЛАНА

Румунски посланик у Берлину Петреску-Комнен обавестио је министра иностраних дела В. Антонеска, да је на недавној седници комитета за реализацију немачког четворогодишњег плана др. Шахт развио детаљан план за јачање привредних односа између Немачке и подунавских земаља, нарочито Румуније. Др. Шахт и после њега генерал Геринг упозорили су на то, да се Мађарска мора већ сматрати као полуиндустриска држава, док Румунија и даље остаје претежно пољопривредна земља и због тога ће још дуго бити добра пијаца за немачке индустриске продукте.

Према посланиковим информацијама Немачка ће за најкраће време поднети конкретан предлог Румунији у том погледу.

Прилози за подизање Соколског дома у Тителу

Тител, 10 децембра. — У оквиру соколске Петрове петољетке Соколско друштво у Тителу намерава да подигне свој дом. Недавно је друштво упутило проглас на све грађане да му помогну око реализовања овог великог посла. Проглас је, као што се очекивао, наишао на пуно разумевање: почели су да пристижу добровољни прилози. Нико се готово није оглушио о позив. Ако овако потраје има изгледа да ће и Срби у Тителу доћи најзад до свог национално-културног дома, јер је познато да и Мађари и Немци већ давно имају своје домове.

Досада су дали прилоге следећи: („Дан“ ће и у будуће доносити списак приложника): По 1500 динара приложили су: уд. Марија Седмакова, инж. Васа Капамација, др. Дамјан Вардић, Светозар Трифуновић; по 1300 дин. Мирко Михалцић; по 1200 дин.: Јован Гвожђан, Глиша Пурић; по 1000 дин.: Коста Лавирац, судија из Бачке Тополе; по 60 дин.: Лазар Лазукић; по 500 дин.: Адам Микић, Ђура Рапаић, Тома Радуловић Драгиња Кнежевић, Никола Кирић, Ђорђе Јањић; по 350 дин.: Марија Клугенау; по 300 дин.: Јован Макарић, Олга Катушић; по 250 дин.: Витомир Миленковић; по 240 дин.: Борис Сесицки; по 200 дин.: Никола Чеснаков; по 100 дин.: Рада Козарев, Лео Фишер, Бранко Мутић, Мркушић, Милан Козарев, Иса Аврамов Никола Тодоровић, Филип Прокин, Зорка Лочки, Мирко Лочки; по 70 дин.: Максим Стокин;; по 50 дин. Мила Петровић, Рада Мркушић, Михајло Кричковић, Бела Вајнбергер, Милан Козарев; по 40 дин.: Јаша Мутић; по 30 дин.: Ђока Чавић; по 25 дин.: Иса Јованов; по 20 дин.: Јованка Дудић, Тома Аврамов, Мирко Мутић, Мика Панић, Озрен Тобцић, Миливој Кузманов, Хајнрих Блајх, Иса Секулић, Марко Мркушић, Марко Миладинов, Славко Тобцић, Милан Настасић, Лука Бузарев, Леонтије Марков, Иван Гулић, Сава Маринков, Живко Гаварић, Марко Небригић; по 15 дин.: Јоца Стокин; по 10 дин.: Даринка Мркушић, Катица Козарев, Кристина Бешлин, Милан Станојев, Ђока Вукашиновић, Мато Голић, Нова Пејин, Јосип Шилић, Паја Гертнер, Панић Бела, Бранко Стражмештеров, Милан Галетин, Жаца Секулић, Фема Сремац, Младен Јованов, Бранко Пајић, Миливој Кузмин, Милета Војновић, Љубомир Петровић, Стеван Илијин; по 5 дин.: Бранко Лозанов, Стеван Балманац, Рада Пејин, Душан Видић, Јован Вулић, Жива Таранац, по 4 дин.: Иса Мутић, Радица Мушицки, Стева Бузар, по 2 дин.: Љубица Тапавица, Јован Блашковић.

Осим наведених приложеника у ранијим годинама је прикупљено 973 дин., а од забава 3276 дин.

За зидање дома досад је прикупљено свега 22.245 динара. **(Дан).**

—o—

Љубитељи шаха као провалници

Сента, 10 децембра. — Непознати љубитељи шаха су ноћас на препреден начин разбили излог Јаноша Дардина у Соколској улици и однели две комплет шах гарнитуре. Интересантно је да провалници нису ништа друго однели из радње сем шаха, иако је у излогу било и других ствари од вредности. Против непознатих љубитеља шаха, полиција је повела истрагу.

С.

Политички живот

ФИНАНСИСКИ ОДБОР ИЗГЛАСАО ЈЕ У НАЧЕЛУ БУЏЕТСКИ ПРЕДЛОГ

Жива буџетска дебата у Финансиском одбору

Београд, 10 децембра. — Поподневну седницу Финансиског одбора отворио је претседник г. Рајаковић у 15.30 часова.

После примедби на записник које су дали гг. Воја Лазић и др. Косић, реч је добио народни посланик г. Отон Гавриловић (ЈРЗ), који се осврће на досадашњу дискусију о буџетском предлогу, а нарочито на песимизам опозиционих говорника. Насупрот томе кроз експозе г. Министра финансија провејава оптимистичко гледање на прилике, које има своје основе. Г. Гавриловић упоређује данашње прилике живота са онима пре три године, па са сигурним цифрама у руци констатује знатну промену на боље, иако су цене извесним животним намирницама повишене. Више се не говори да је нестала сва терминологија кризе из године 1934 и 1935, Краљевску владу води начело да се што више производи, што доказује велики број склопљених трговинских уговора, успех Призада који је зарадио 100 милиона динара, јавни радови изведени прошле године (саграђено је 400 километара пруге и 400 километара путева), смањивање терета на земљарину, интервенција у питању каматне стопе итд. Све то доказује велику активност Краљевске владе. Треба признати да су понеки говорници опозиције дали добре сугестије. За правилну оцену буџетске политике најкомпетентнији су докази: завршни рачун за прошлу буџетску годину и књиговодствени подаци о резултату првих седам месеци у текућој буџетској години. Оптерећење вишка према националном дохотку износи, по мишљењу говорника, само 200 милиона динара. На бази успеха који је указан кроз седам прошлих месеци може се утврдити да ће коначни износ бити преко 12 милијарди 180 милиона. Другим речима, наш буџет биће уравнотежен. Повећање буџета не баца се на леђа народа, већ ће се покриће наћи у јачем ритму привреде. Овакво повишење треба истаћи у моменту када Енглеска, Румунија, Француска, а делимично и Чехословачка заводе нове терете.

Г. Гавриловић износи сугестију да би се посебном законском новелом имао при Народној банци основати институт, чија бидужност била да диригује нашим националним капиталом ,јер банке нису извор већ само сакупљачи капитала. Пошто има пуно поверења у владу г. др. Милана Стојадиновића, он ће гласати за буџетски предлог у начелу..

Реч Министра г. Летице

После говора г. Гавриловића, претседник г. Рајаковић даје реч министру финансија г. Душану Летици.

У почетку свога говора г. Министар финансија истиче да је дванаестински буџет за период од 1935/36 године био за око две милијарде мањи од предлога буџета за 1938/39 годину, који је предмет претресан. Потсећа на своју изјаву из тога времена ,када је истакао да се не треба бојати великог буџета ако их привреда може подносити и да су мали буџети израз привредне депресије, која присиљава г. Министра финанси ја да буџетске расходе сведе на минимум државних потреба.

Са стране скупштинске опозиције препоручује се Краљевској влади и г. Министру финансија да привредно побољшање и пораст буџетских прихода који се појављују као последица овог побољшања, искористе ради остварења резерви за случај неповољне коњуктуре. Министар финансија не слаже се са овим гледиштем и сматра да, напротив, треба водити једну продуктивну и активну привредну политику и стално снажити наш привредни живот вршењем корисне инвестиције. У 1935 години Краљевска влада је пошла путем снижења земљарине. Годишњи ефекат тога снижења изнео је 150 милиона динара. Иако је у међувремену наступило побољшање прилика, и у привреди, Краљевска влада није укинула ту пореску олакшицу дату земљорадницима, него ће је држати и у наредном буџетском периоду, тако да се може сматрати да се државни фискус за три последње и за идућу буџетску годину одрекао једног свог прихода од 600 милиона динара, у корист земаљске привреде. Не може се спорити да је наступило привредно побољшање у нашој земљи последње једне систематске и конструктивне економске политике Краљевске владе, а не само прост рефлекс општег оживљења коњуктуре у свету, као што се то тврди са стране опозиције.

Г .Министар финансија поновно подвлачи да већи принос фискалних прихода, који се очекује у предлогу буџета ,није последица нових дажбина нити повећање већих дажбина, него да се појављује као резултат несумњивог снажења приватне привреде.

Цифра од једне милијарде 270 милиона динара, за колико је овај предлог буџета већи од садашњег буџета за 1937/38 годину не може се ни издалека у целости сматрати као ново фискално оптерећење.

Ако се с једне стране садашњем буџету дода 424 милиона накнадних кредита, за колико је он у току свог извршења повећан, а с друге стране од предлога буџета, ако се одбије сума од 670 милиона динара прихода од државних привредних предузећа ,онда чисто фискално повећање, које проистиче из овог предлога буџета, далеко је мање од суме од 1 милијарде и 270 милиона динара.

После говора министра финансија г. Летице, претседник Финансиског одбора одређује поименично гласање. Секретар чита прозивку. Резултат гласања је био 18 против 13 за Предлог буџета у начелу. Гласали су за: гг. Милоје Рајаковић, др. Часлав Никитовић, Влајко Казимировић, Исмет-бег Гавран Капетановић, Ото Гавриловић, др. Милош Рашковић, Ђура Микашиновић, др. Јуре Коце, Боривоје Ђурић, др. Стеван Крафт, Бранко Тодоровић, Живота Милановић, Лука Костренчић, Душан Суботић, Михајло Бошковић, Михајло Лукаревић, Жарко Томашевић и Душан Перовић.

Против буџета су гласали: гг. Илија Михајловић, Иван Мохорић, Јосип Цветић, др. Мирко Косић, Митар Димитријевић ,Миливоје Перић, Војислав Лазић, Павао Матица, Иван Прекоршек, Никола Соколовић, Манфред Паштровић, Војислав Ненадић и Милош Рашовић.

Наредна седница заказана је за данас у 9 часова пре подне.

САСТАНАК МЕСНОГ ОДБОРА ЈРЗ

Претседник Народне скупштине и претседник Месног одбора ЈРЗ г. Стеван Ћирић сазвао је седницу Месног одбора. Ова седница, за коју влада велико интересовање у свим политичким круговима, одржаће се у недељу, 12 о. м., пре подне у 8 и по часова у ресторану код „Липе“.

Као што је познато на овој седници има се извршити избор првог потпретседника Месног одбора.

*

Секретаријат месног одбора ЈРЗ умолио нас је да објавимо:

„Седница Месног одбора ЈРЗ заказана је за недељу, 12 о. м., у 8 и по часова пре подне у ресторану „Липа“. Моле се сви чланови да овој седници неизоставно присуствују“.

ЗБОРОВИ ЈРЗ У НОВОСАДСКОМ СРЕЗУ

Народни посланик новосадског среза г. др. Бранко Николић одржаће низ зборова и конференција у свом срезу — Новосадском срезу — и то у суботу и недељу, 11 и 12 о. м. Г. др. Николић одржаће зборове и конференције по целоме срезу, где ће, према жељи Главног одбора, извршити реорганизацију месних одбора, а као прва места обићиће Бегеч, Гложан, Кулпин и Бачки Петровац.

О ЦРНОГОРСКИМ ПЕНЗИОНЕРИМА

Познато је да многи наши људи мисле, а о томе често и новине пишу, како има највише пензионера у Црној Гори и како „сваки други Црногорац прима пензију.“... Најбољи доказ о броју пензионера дају поједине финансиске Дирекције, које те пензије исплаћују. Ево само неколико навода:

Дирекција у Љубљани има око 9600 пензионера, исплаћује годишње 160 милиона динара; Дирекција у Загребу има 1500 пензионера ,исплаћује годишње 245 милиона динара; Дирекција у Подгорици има 4800 пензионера, исплаћује 71 милион динара.

„Кад се упореде горње цифре — пише „Слободна Мисао“ — по бановинама ,онда видимо да Зетска бановина, која обухвата и Црну Гору као некадашњу државу, има сразмерно најмањи број пензионера: нарочито падају у очи Загреб и Љубљана. Док у Зетској бановини имате поред Црне Горе: Дубровник, Боку, Санџак, део Херцеговине, Метохију и део Косова и Србије. Број пензионера у Црној Гори није ни за пети део Загреба или Љубљане.“

Редовно купање у Новосадској минералној јодној води значи: здравље

„З А П О П У Л А Р Н У К Њ И Ж Е В Н О С Т“

Матица српска и њезина досадашња делатност на подручју популарне књижевности

Покренули смо питање популарне књижевности и пред нашом широм јавношћу, пошто се пред управом Матице српске баш сада налази писмени, образложени предлог који иде за тим, да се Матица српска, као оно пре Светског рата, одлучи поново да у своја издања уврсти и књиге за наш сељачки сталеж. Да потреба за оваквим издањима постоји, да Матичини чланови желе и траже да Матица своју издавачку делатност прошири и на издања из подручја популарне књижевности, доказала је у довољној мери и овогодишња Матичина скупштина. Међутим, и недавно објављени погледи и схватања г. Богдана Чиплића да нашем сељачком сталежу не треба намењивати посебна издања из подручја популарне књижевности доказују у којој мери је потребно и целисходно и пред широм јавношћу претрести ово питање.

Као што је познато, овогодишња Матичина скупштина разишла се под утиском говорника који су умесно и разложно указивали на чињеницу: да је садашња књижевно-издавачка делатност Матице српске одвећ једнострана, да Матица нема ниједно своје издање које би било приступачно нашем ратарском сталежу. Матичина садашња редовна издања, Матичина садања редовна издања, Маскупштини — доносе прилоге који нису написани за нашег сељака, њих наш ратар не разуме, они га не занимају, наш сељак их не чита чак ако се неко и нађе да му ова Матичина издања бесплатно уступи.

Међутим, Матичин устав вели за Матицу да је она просветна установа. А задатак јој је, и опет по уставу, да подиже просвету у народу. А овај свој задатак врши Матица српска, и опет по уставу, и издавањем дела из популарне књижевности.

Али, овогодишња Матичина скупштина разишла се и под утиском говора г. др. Јована Пивничког, адвоката из Новог Бечеја, познатог и заслужног нашег јавног радника, који је у своме запаженом скупштинском говору рекао и ово: „Стално се наглашава да снага нашега народа живи на селу, али се из те истине не повлаче увек све конзеквенције. Наш народни живот се стално освежава и подмлађује кроз сељака. Сељачке масе чине заправо народ. А тај народ има пуно право, да буде поучен о једном лепшем и напреднијем животу, о рационалном обрађивању тла, сточарству, вртарству, градинарству и многим другим потребним стварима. Јер народа ради постоје универзитети, академије и институти, њега ради постоји и Матица и када би се она од народа оградила, тиме би она заправо изгубила своје право на опстанак.“ Овај говор г. др. Пивничког, како је забележено у скупштинском записнику, наишао је на опште одобравање скупштине.

После оваква расположења и овакве једнодушности у скупштини долази г. Богдан Чиплић и пише у „Дану“ како су „наши стари добронамерни и наивни преци били уверени да ће путем календара моћи да науче сељака ономе што он боље зна од свих бивших и садашњих агронома: да рационално обрађује земљу.“ И насупрот умесној критици г. др. Јована Искруљева на скупштини Матице српске и његову замерању: да „Матица српска у садањој својој делатности показује врло мало рада за народ, за широке народне слојеве“, да „то није право“ и да је то „архаично схватање делатности Матице“ г. Чиплић сматра за „депласирано и нецелисходно, за несавремено и нелогично“ намењивати књиге и алманахе „било којем посебном сталежу или групи људи.“

Наш сељак и земљорадник свугде широм наше Југославије, дакле и овде код нас у Војводини, претставља ван сваке сумње наш најмногобројнији сталеж. Чак и наши градови у Војводини дају у великој мери своме становништву земљорадничко обележје. Депласирано је и нецелисходно „несавремено је и нелогично „дакле, не хтети нашем најјачем сталежу намењивати посебна издања!

Уосталом, Матица је и раније признавала потребу популарне књижевности за наш сељачки сталеж. Школски пример оваквом свом схватању дала је Матица српска када је 1882 примила легат добротвора Петра Кољевића у износу од 30.000 форината. Кољевић је, као што је познато, свој легат оставио Матици без ближег означења и ограничења. Ипак завештање Петра Кољевића употребила је Матица, по своме најбољем нахођењу, на издавање књига за народ. Она га је слободно могла наменити и у друге сврхе.

У основном писму за закладу Петра Кољевића које је донесено на седници Управног одбора Матице српске, 20 јуна 1885, а које је потписао др. Ђорђе Натошевић, као председник „а као секретар Антоније Хаџић, читамо од речи до речи и ово: Пошто у овај мах постоји у нашој књижевности и једна потреба којој ваља Матица српска у првој линији да доскочи, а та је потреба издавање популарних списа и ширење истих по народу“,... то ће Матица српска издавати из „фонда Петра Кољевића књиге за народ које ће доносити таква поучна и забавна дела која ће наш народ подизати и снажити морално и материјално и која ће га поучавати како да чува и негује здравље своје.“

Додавши, дакле, до знатна легата Петра Кољевића, Матица српска лаћа се одмах рада на популарној књижевности, потребе којој треба „у првој линији да доскочи“ и коју до сада „није могла да подмири само са слабих материјалних сретстава“ како се то изрично вели у основном писму закладе Петра Кољевића.

Ово основно писмо закладе Петра Кољевића примила је годишња скупштина Матице српске, а у том основном писму стоји и то да ће само „Главна скупштина Матице српске бити свагда власна“ да одреди другу намену овом фонду.

Овај Кољевићев фонд постоји и данас и он још увек даје своје доприносе Матичином буџету у књижевне сврхе. Међутим, и без обзира на овај Матичин фонд Матица српска већ по своме уставу, дужна је да подиже просвету у народу и путем издавачке делатности на подручју популарне књижевности.

Као што се види „наши стари добронамерни и наивни преци“ имали су, као што то доказује г. Чиплић, још и 1885 године „депласиране и нелогичне, нецелисходне и несавремене“ погледе на значај и вредност популарне књижевности по наш сељачки и земљораднички сталеж.

И да то докаже, г. Чиплић се у недавном свом напису у „Дану“ осврће и на предратне (!) „Годишњаке Матице српске“ и вели: „досада су Годишњаци Матице српске, пре рата, излазили као редовни, добро познати календари, као што је рецимо био и славни календар Орао или толики други.“

Зар је уопште пре рата Матица српска издавала своје „Годишњаке“? Није. Ко је то могао г. Чиплића овако погрешно обавестити?

Никад Матица српска пре Светског рата није издавала „Годишњаке.“ Она је, као што је познато, издавала своје Календаре које је покренуо и у прво време уређивао др. Тихомир Остојић, а затим г. др. Јован Радонић. На тим календарима сарађивали су, као што је познато, Милутин Јакшић, др. Тихомир Остојић, Радослав Марковић, др. Јован Радонић, др. Радивој Симоновић, др. Милан Поповић, др. Милан Јовановић-Батут, Симо Матавуљ, Милета Јакшић, Милан Будисављевић, др. Милан Шевић, Иларион Зеремски и толики други наши најбољи научници, књижевници и писци.

Вара се г. Чиплић: никад Остојићеви календари нису били исто што и „славни календар Орао“, а још мање исто што и „толики други“ календари.

Овако нешто тврдити увреда је и за Матицу и за покретача првих Матичиних календара.

Да завршимо: могу се просветне установе, и код нас и у свету изван Југославије и Војводине, и бавити и не бавити издавачком делатношћу, али када се њоме баве, као што је то случај са Матицом српском у Новом Саду, њезина издавачка делатност не да се ни замислити, а да се она не огледа и на подручју популарне књижевности.

Тако је то било и пре Светског рата, а тако ће остати, надамо се, и од сада.

ДР. НИКОЛА МИЛУТИНОВИЋ

Сомбор прослављa 150-годишњицу рођења Вука Караџића

Сомбор, 10 децембра. — Соколско друштво у Сомбору у недељу, 12 децембра, у споразуму са свима културним, просветним, хуманим и националним друштвима прославља сто педесетогодишњицу рођења Вука Караџића, како би одало достојно признање овом великом сину нашег народа.

Целокупно грађанство културног Сомбора, позвано је на ову прославу, за коју се чине припреме. Тога дана пре подне у десет и по часова, у св. Ђурђевском храму, биће одржан свечани парастос Вуку Караџићу, а у 11 часова, у Соколском дому, одржаће предавање о животу и раду Вука Караџића „г. Јован Вукмановић, професор гимназије. У извођењу програма учествују и средње школе као и Српско ратарско певачко друштво. *(Дан)*

ЦЕНОВНИК ОГЛАСА „ДАНА“

Страна има 4 ступца. Ширина стране је . . . 24 см.
Ширина једног ступца је 6 см.

ЦЕНЕ ОГЛАС;

1. Цела страна дин. 1700.—	са држ. порезом дин.	1740.—
2. Пола стране „ 850.—	„ „ „ „	890.—
3. 1:4 „ „ 425.—	„ „ „ „	445.—
4. На страни текста 1 см.	. . . . . „	18.—
5. На огласној страии 1 см.	. . . . . „	12.50

МАЛИ ОГЛАСИ:

1. Тражња службе до 10 речи . . . . „	5.—
свака даља реч . . . . . „	0.50
2. Остале мали огласи до 10 речи . . . „	10.—
свака даља реч . . . . . „	1.—

БЕЛЕШКЕ И НОТИЦЕ:

Личне вести, свечари, помени, венчања, веридбе до 10 речи . . . . . „	15.—
свака даља реч . . . . . „	1.—

ДРАЖБЕНИ ОГЛАСИ:

А) о продаји покретнине: до 12 см. . „	90.—
Б) о продаји некретнине: до 12 см. . „	90.—
од 13 до 20 см. . „	120.—
од 21 до 25 см. . „	160.—
преко 25 см. . „	220.—

Осим горњих цена огласивач плаћа државни порез према величини огласа.

Siera

радио има не само најмодернију линију него је и најселективнији.

Продаје и на отплату „ЛУКС“ РАДИО Марко Дослер, Краља Александра 24.

Данашњи програми у биоскопима

APOLLO

5, 7, 9.15 час. Телефон 21-93

МАЊА

Олга Чехова, Петар Петерсен, Марија Андергаст.

URANIA

у 3 сата

Млади орлови

у 5, 7.15, 9.15 час.

ИЗЛЕТ У СВЕТ

ODEON

5, 7, 9.15 час Телефон 2-93

Филм на словачком језику

ХАЈДУК ЈАНОШИК

СИНОЋНА ПРЕМИЈЕРА „ДЕЛИЛЕ“

Сарказам Молнара-женомрсца

Гледајући премијеру најновијег комада Фрање Молнара „Делилу“, који се синоћ приказивао у Спомендому, гледаоци су добили утисак да је писац велики женомрзац. Нико досада са толико смелости и отворености није разоткрио прави тип жене, као што је то учинио Молнар са својом „Делилом“ Кроз једну радњу, која нити је комедија, нити трагедија, овде је успело претстављена једна вероватна слика садашњице. На један ретко вешт начин у комаду „Делила“ приказана је права слика женине душе — како је замислио Молнар — са свима њеним негативним особинама.

За разлику од многих својих савременика Молнар не дозвољава ни најмању црту трагичности. Он сматра да би све то било лажно, јер није истина да жена може искрено да пати. Код ње чак и у најтежим животним тренутцима крије се неки смер. Ако плаче, тај плач је већ унапред смишљено одређен за остварење неког плана. А разлика између смеха и плача код жене уопште не постоји. Ти прелази су брзи па чак и у најјачим моментима.

Кроз уста Маријане, жене једног власника гостионе и Илонке, њихове служавке, Молнар се просто титраo са женином карактером. Ми је видимо у правој боји, онакву какву је упознаје муж после више година брака, са свима њеним ћудима и манама. Свакако и сам разочаран у брачном животу, доживљујући тешка искуства, преко својих јунака он јој се смело свети. Скоро до невероватности онам пред очима избацује сву жену онакву каква је она у ствари, без карактера и скрупула, цинично и каприциозну. Код ње главна снага је новац. Управо: то је њен највећи животни циљ. Жена сања о сјају и раскошу, о путовањима по светским летовалиштима, аутомобилима и бундама. Њу много не интересује какве ће бити последице да постигне свој циљ. Она је у стању да руши мир једне читаве породице само да постигне своје велике прохтеве. Уништава чак и своју срећу, разилази се са своји

Г. Јовановић

вереником кога искрено воли, јер он није у стању да јој оствари све оно о чему она толико сањари. Мушкарчев бол њој је споредан, оне се њему цинички смеју кад га виде да плаче. **Карактеристично је** како Молнар поставља своје јунаке. Док видимо жене онакве какве су у пуној њиховој светлости, дотле су **код** њега мушкарци мали ниски бедници, без довољно душевне снаге да се одупру свима оним лажима жене и плачу над својом судбином. Можда у овоме има мало и нереалности. Невероватно је да би се мушкарац понижавао у толикој мери пред ћудима жене.

У комаду „Делила“ има више сарказма него хумора иако је писац назвао „весела игра“. Док су се мушкарци смејали цинизму жене и испод очију подругљиво посматрали бес своје „јаче половине“, дотле су женски посетиоци синоћне претставе у себи већ помишљали на освету. Оне су се осећале страховито увређене због оваквог невероватног сарказма Молнаревог. Сто га аплаузи који су падали на рачун појединих сцена више су долазили од мушкараца, него од женских.

Сиже комада, узет из средине нашег друштва, могућ је у нашем друштвеном животу. Вираг, млади власник гостионе, десет година живи срећно у браку са његовом добром женицом Маријаном. Међутим, једног дана он сретно извуче главни згодитак на лутрију и добије четири стотине хиљада динара. Али овај згодитак не уноси скоро никакву промену у њиховом мирном животу. Шта више, цео добитак лежи недирнут у једној фиоци. Они су сретни и њима не треба ништа више. Све би ово добро ишло да се у њихов породични живот није умешала мала, каприциозна, Илонка, која је сва прожета мишљу шта да ради са овим новцем и стално сањари о далекој срећи: о аутомобилима, о великим градовима. Они сви проживљују тешке тренутке у овој борби између савести и каприца. У свим сценама доминирају жене са својом лукавошћу, лажном љубављу и неискреношћу. Мала Илонка раскида са својим сиромашним вереником заслепљена једном јединим мишљу, да оствари свој давнашњи идеал. У жељи да што више искарикира жену похлепну за златом, писац на моменте прелази границе реалности. Са својим ужасним сарказмом он просто кроз уста мале Илонке шиба све жене, откривајући у њиховој правој боји, онакве какве су оне у стварности: материјалисте и похлепне за славом.

Молнар са својом „Делилом“ постигао је све оно што је желео да постигне. У тежњи да буде потпуно отворен и искрен, да изнесе оно што се нико не усуђује изнети ,он је потпуно успео. На моменте у тој својој тежњи он је дошао до пуног изражаја. Онај тренутак, када се већ осећа завршетак комада, када је ова цела „шала“ ,после толико трагикомичних и узбудљивих сцена, требала да добије свој епилог, писац и последњи пут наставља са сарказмом, и кроз уста своје јунакиње Илонке:

„За кога сада да се удам?“

Тојест: где је новац? Њој је споредно све остало: и породица, и срећа других, и њена срећа. Главно је — новац!

Захваљујући одличној режији нашег младог редитеља г. Делака, који је још једном истакао све своје велике редитељске способности, премијера Молнареве „Делиле“ на новосадској сцени успела је у пуној мери.

Глумци гг. **Стојан Јовановић, Станоје Душановић, Станислав Миљковић** и други много су допринели да успех комада буде што потпунији. Г. Јовановић у главној улози Вирага савршено нам је приказао једну интересантну фигуру бескичменог мушкарца, који пада пред дражима једне мале каприциозне девојчице, плаче пред ногама своје рођене жене и на крају бива потпуно смрвљен и побеђен њиховом рафинираношћу.

Гца Елка Маћол као Илонка била је успела да се потпуно снађе у овој улози мале рафиниране женице, која све вуче за нос. Њој је сав живот новац, све остало испред себе одбацује да би постигла свој крајњи циљ. Захваљујући диспонираности гце Маћол гледаоци су заиста и осетили све што је писац у свом сарказму према ћудима жене хтео да каже. Гг. Душановић и Миљковић потпуно су се саживели у својим улогама и много допринела да комад потпуно успе.

У. Чоб.

Покушај провале у сенћанској житарској трговини

Сента, 10 децембра. — Ноћас после пола ноћи непознати провалници покушали су да похарају канцеларију фирме „Фаркаш и Фукс“ велетрговаца жита у улици Доситеја Обрадовића.

Непознати провалници су из споредне улице прескочили плот, потом су се помоћу лествица попели на кров магазина. Скинувши црепе са крова спустили су се на таван магазина, а оданде у канцеларију. Прво су обили писаћи сто и када у њему нису нашли ништа покушали су да отворе другисто и челичну Вертхајмову касу, али срећа их није послужила, јер су се кључеви у оба случаја сломили, и без икаквог успеха истим путем су се неопажено изгубили.

Полициском истрагом установљено је да се међу провалницима налазило лице које је залазило у кућу и у том правцу је поведена истрага.

ЗБОГ КРАТКОГ СПОЈА

Пожар у сушници кукуруза браће Секељ у Петровграду

у којој се налазило 10 вагона кукуруза

Петровград, 10 децембра. — Прошле ноћи, избио је велики пожар у сушници кукуруза браће Секељ, трговаца, која се налази на Томашевачком друму. Како изгледа, пожар је настао услед кратког споја и врло брзо обухватио је целу зграду у којој се налазило преко десет вагона кукуруза. Чувар је одмах обавестио овдашњу полицију и Добровољну ватрогасну чету. И кад се г. Петар Марјановић са органима полиције и ватрогасци нашли на месту пожара, ватра је већ претстављала велику опасност за суседство. Ужурбано се отпочело са локализовањем пожара. Ватра је била толико јака да је иако се ово место налази близу железничке станице Петровград-фабрика, готово цео узвишени део града био осветљен.

У почетку, неки радници покушали су са чуварима да „Минимаксом“ угасе ватру. Али како је ова сушара била састављена од дрвенарије, „суве као барут“, ватра се у толикој мери развила, да су ватрогасци имали да се неколико часова боре са њом. Сасвим је појмљиво какву је опасност претстављао овај пожар. У непосредној близини сушаре налази се стовариште бензина „Улман и Најзера“ и да на време ватрогасци нису успели на овој страни да отклоне опасност проширени пожар на стовариштy бензина био би од далекосежних последица за читав један блок тамошњих кућа.

Све до пред зору ватрогасци су се борили са ватром. Спасавало се оно што је могло да буде захваћено ширењем ватре. Оно што је већ било у пламену није се могло спасти. Тако су у току ноћи изгорела цела сушара до темеља заједно са десет вагона кукуруза, који су се налазила у њој.

Штета се цени на 150.000 динара, а зграда је била осигурана као и кукуруз који се налазио у сушници. Интересантно је напоменути, да је ова иста зграда пре четири године три пута горела.

Велики успех Шекспирова „Хамлета“

Наше позориште веома је задужило новосадску публику претставом „Хамлета“. Инсценарије др. Гавеле и игра глумаца освојили су публику и оставили трајан утисак.

У суботу, 11 о. м., понавља се „Хамлет.“ Овога пута улогу Офелије играће гђица Власта Дријак.

РЕПЕРТОАР ПОЗОРИШТА

Уторак, 14 о. м.: „Делила“ од г. Молнара.

Четвртак, 16 о. м.: „Покојник“ од г. Бранислава Ђ. Нушића.

Субота, 18 о. м.: „Делила“ од г. Молнара.

Недеља, 19 о. м.: дневна „Матура“ од Фодора; вечерња „Покојник“ од г. Нушића.

—o—

Пекарски помоћник отрован угљеним диоксидом

Пекарски мајстор г. Сава Поповић ушао је јуче у собу свога помоћника Ивана Антонина и нашао га је у несвесном стању. Иван је после подне пре него што је легао наложио пећ угљем, а затим је заспао. Г. Поповић, као обично, око 19 и по часова дошао је да га буди. Чим је ушао у собу осетио је мирис угљенодиоксида. Одмах је отварао прозоре и врата и позвао лекара, који је указао прву помоћ Ивану, који је после тога пренесен у Државну болницу.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

„Моје стазе“ збирка песама г. Михаила Весковића

Издање „Минерва“, Петровград, 1937 год.

Име Михаила Весковића није непознато у нашој најновијој књижевности. Са њим смо се сретали у бољим нашим часописима и листовима. И увек нас је то име привлачило.

Недавно је изашла Весковићева нова и добра збирка песама, „Моје стазе“.

Иако данас чиста поезија, због екстремних модернистичких праваца, није омиљена, није популарна, „Моје стазе“ су оправдано скренуле пажњу на себе. Јер искреност и топло човечанско осећање печат су ове напаћене песничке душе. Оне значе читаву једну младост, један живот богатих душевних доживљаја.

Рођен и одгајан у средини у којој се живи једноставним, али тихим и задовољним животом, у средини где људи не знају за подмитљивост и богаћење „преко ноћи“, Весковић — кад каже: моје село — као да каже: моја мати... То село, под кршевитим и романтичним Рудником он не може да заборави.

Њему се не живи у граду светлости и реклама, он воли свој питоми крај носталхично чезне за њим и да му је тамо „умре у свануће зоре“, док спавају његови „уморни сељаци“. Али, као и хиљаде других, он је похрлио у град, гоњен оном вечном „борбом за хлебом“. („Родном месту“, „На подножју Рудника“)

Песник воли своју земљу. Воли и лепо и ружно у њој, јер зна да је она мати. Његов патриотизам није изветачен, није пуста разметљивост, већ осећање које извире из искрене и топле душе.

Жена је вечни проблем песника свих времена, а мајка је онај светао лик коме се свака честита душа клања. Отуда и није необично што су „Моје стазе“ посвећене њој, посвећене са много љубави и нежности, макар мајка почивала само „у селу Врнчанима“. У кругу „Изгубљена срећа“ он се прво ње сећа, ње мајке.

Жена као жена — пружила је песнику много инспирација. Као и остале песме, и ове се одликују искреношћу и дубљим осећањем. Оне су стварне, једном речи: живот. Кроз све провејава туга, промашена љубав.

Јер та му је вољена жена „порушила светиње, најлепша осећања...“ Па ипак, жене су „будиле и неговале душу“ његову. Оне су га подигле! („Хвала им...“)

У кругу песама „Шта је живот...“ решаван је фаустовски проблем битисања природе. Она је по песнику немилосрдна, јер: себе гради и ждере, ждере и гради.

„Гутала је мртва природа
Небројене људске животе
Од постанка земље и света...“
(„Сећање“)

Отуда у њега онај песимизам. Само, за разлику од хамлетовског, његов је борбен и сиров:

„Саломићу копље џиновско,
Што ми срце прободе,
Угасићу ватру демонску
Што ми душу запали!“
(Саломићу копље“)

Али песнику је још тежа борба с људима и самим собом: „Боримо се — мучимо се; боримо се — стварамо; боримо се — рушимо; боримо се — убијамо“. („Борба“).

Човек, најзад, простудиравши све, осећа своју суху таштину и у очајању (само тада) моли:

„Господару свију бића,
О, геније свих открића...“

„Делима се твојим дивим,
А још више — ништавилу...“
(„Борба“)

Михаило Весковић није казао своју последњу реч. Он ствара, а дела су свеједнако савршенија и потпунија. Лагано — то се осећа — извлачи се из себе и гледа у душу оних што свакодневно гмижу око њега („Лепа и ружна“, „Блудница“).

Могли би му, кад је реч о овој збирци, понешто и замерити. Нарочито робовање рими. Можда за данас није више укусно изражавати се: „видело“, „душман клети“, „лета“ у значењу године) и сл. Али ове опаске не могу нимало умањити вредност добре збирке песама „Моје стазе“.

Бранислав Дражић

ВУК

РОМАНСИРАНА БИОГРАФИЈА ВУКА КАРАЏИЋА ОД Д. БАЧВАНСКОГ

„ИМАТЕ ПРАВО, ВУЧЕ“ 18

Са главом као кошница изишао је Вук од Копитара, гегуцијући полако кући, у своју сиромашну собицу. Осећао је да је већ приликом прве посете у Копитару добио не само искреног пријатеља, него и учитеља, који му је отварао нове погледе на свет, на културу, на науку, нарочито Вук је сазнао да и Словенци и Хрвати муче исту муку, какву муче и Срби. Сам Копитар, иако је био аустриски чиновник, радио је на препороду словеначке културе и словеначког језика. Због свога положаја он се није смео много истицати у том свом препородилачком раду, али његов удео био је значајан. Радио је са једном групом одушевљених Словенаца у Бечу, а био је у том положају, да их је могао обавештавати шта се све ради и код других народа монархије, на књижевном препороду. Већ за кратко време Вук се упознао са радом Похлина, Хербица, Зупанчића, Ерберга и још неких млађих Словенаца, који су се скоро свакодневно састајали у кафани и претресали разна дневна политичка питања и своје националне проблеме. И Вук је, спочетка, ређе, а после редовно залазио у њихово друштво. Полако, он је улазио у њихове разговоре и проблеме и видео је о чему се ради код њих. Они су се још препирали о томе како се њихов народ зове. Једни су били зато да се цела њихова етничка група зове именом „Крањац“, а други су били за име „Словенц“, неки опет за име „Словенец“, Било је и таквих који су били за термин „Слован“, како су их тада Чеси називали. И када би се дохватили у дискусију, Вук би се умешао и рекао би:

— Вала, браћо, ту смо ми Срби испред вас.

Сем тих разлика у погледима на термин народности, Вук је приметио још неке разлике међу њима. Копитар је био царски човек, аустрофил и католик; за Водника, Цојса и још неке друге чуо је да су франкофили, а Шнајдер, Јарник и многи други да су русофили.

— И ту смо ми, браћо, испред вас, јер смо ми Срби сви православци и за Русе.

У том питању није се слагао са Копитаром, али то је била истина. Копитар, пак, и као научник од расе, морао је са овим Вуковим схватањем да се помири, јер је знао да је то што Вук говори сушта истина. Али, Вук је убрзо сазнао у чему су Срби заостали иза „Крањаца“, како их је Вук звао. Они су имали већ штампане заметке науке и књижевности. Словенци су већ имали преводе књижевних дела са италијанског, немачког, грчког, латинског; имали су већ први речник са препородитељском тежњом од Похлина и други 1789 од Гутсмана. Са граматикама, које су имали Словенци, Копитар није био задовољан и стално је потстицао Водника и још неке учене Словенце да пишу граматичке радове. Словенци су већ радили увелико на преводу библије, на изради што бољих буквара како би народ што лакше и брже могао да научи читање. И Вук је, већ почетком 1814, са Копитарем спремао књижевно изненађење не само за Србе, него и за своје познанике Словенце. Почео је да ради преко зиме на препису народних песама, које је знао напамет, и оних које су знале неке избеглице, а нарочито његова рођака госпођа Живковић. У исто време почео је да ради на српском речнику, по упутству Копитара. Звао је Фрушића и Давидовића у помоћ да напишу једну граматику, али ови су били исувише заузети својим студијама, консулатским дужностима и „Новинама Сербским“.

— Е, прођи се будалаштине — рекоше они Вуку, на овај његов смели предлог.

За писање граматике Вук се осећао слабим, а о томе каквим ће правописом писати народне песме, било му је већ прилично све јасно. И није било мало изненађења када се једног дана по Српству почела растурати Вукова „Мала простонародна Славено-сербска песнарица“. Вуково име са том „Песнарицом“ пронело се широм целог ученог Српства, а омладина из Пеште и Сремских Карловаца и других страна читала је са уживањем и задовољством ове народне песме. У то доба био је Вук већ при крају рада и са српском граматиком, коју је радио према узору Мразовићеве „Славенске граматике“. Копитар није био задовољан овим Вуковим радом, али га је храбрио да не застане на започетом путу. Наговарао га је да настави тај рад, а да се припрема на граматички посао и другим помоћним радовима. Копитар му је још саветовао да настави са скупљањем народних песама. Вук га је послушао и отишао је 1814 године у Сремске Карловце и у Шишатовац код свога пријатеља архимандрита Лукијана, који је и даље стајао под контролом митрополитовом, али је остао отмени боем у калуђерској ризи.

Дабогме, да је Вука занимало шта се догађа и у Србији.

Ту је сазнао да се Карађорђе са сином налази у интернацији у Грацу, а остале војводе у разним аустриским гарнизонима. Говорило се и то да је гувернер Штајерске, кнез Хохенцолерн тражио од Карађорђа изјаву верности аустриском двору, нудећи му да се настани у Аустрији као кнез и да, кад Аустрија освоји Босну, Херцеговину и Србију, он, Карађорђе, влада тим покрајинама под заштитом Аустрије. Карађорђе је остао непоколебив и тражио је и даље да га пусте у Русију. Вук је још сазнао и то да је куга пренета из Ердеља у Србију и да је нанела страшан помор међу напаћеним становништвом и турским посадама. Народ је у зиму, 1813, напуштао збегове и враћао се својим домовима. И српске избеглице у Аустрији, када су сазнале за опроштај од стране турских власти, враћале су се јатомице у Србију. Њихов живот у Аустрији био је тежак и мада је на Сави и Дунаву те зима била велика вода, они су сви појурили радије у поновно ропство, него да уживају аустриско „гостопримство“. Само они имућнији остали су још у Аустрији. У Аустрији је остало на хиљаде гробова, нарочито дечјих.

У Карловцима још Вук је чуо да се Хаџи Продан одметнуо и да се Милош Обреновић придружио Турцима да угуши Хаџи-Проданове бунтовнике. Ни 1814 Турци не престају са насиљем над голоруком и азгладнелом рајом, него и даље траже оружје по домовима, срамоте домове и секу угледније људе.

Од калуђера у манастиру Шишатовцу Вук је напабирчио нешто народних песама, а тако исто и од ђака у Карловцима и надопунио неке, које није знао тачно или их није знао до краја напамет. Чуо је и неке фрагменте песама о устанку на дахије које је спевао неки слепи гуслар Филип, о коме се говорило на све стране. Забележио је све што је чуо и желео је да се види са Филипом, да чује све његове песме и да их побележи. То ће бити тек изненађење за Копитара, Фушића и Давидовића. Како дивно почиње тај филип песму о устанку! Када је Вук први пут чуо од једног ђака у Карловцима, дрхтала му је рука од узбуђења при писању. Седећи са Лукијаном у манастиру он је сваки час вадио из шпага ту забелешку, читајући је сав зажарен на глас:

Боже мили! Чуда великога! —
Кад се шћаше по земљи Србији,
По Србији земљи да преврне
И да друга постане судија,
Ту кнезови нису ради кавзи
Нит' су ради Турци изјелице,
Ал' је рада сиротиња раја,
Која глоба давати не може
Ни трпити турскога зулума.

— Чусте ли ово, високопречасњејши! — узвикнуо би Вук. Та ово се ни на којем другом језику не може овако рећи, до на српском народном језику. Покушајте те речи на словено-сербском, па ће испасти којешта.

Мушицки је пробао да транспонује ту песму на „словено-сербски“ и признао је да песма само губи од лепоте и снаге.

— Имате право Вуче, рекао је он...

† ИВАН СТЕПАНОВИЋ СУК

подофицир Царске руске морнарице каваљер ордена Св. Георгија 3 и 4 степена, рођен у Волинској губернији, после тешке болести умро је у Новом Саду 9 децембра 1937 год.

Спровод полази из мртвачнице државне болнице 11 о. м. у 14.30 часова Сахрана ће се обавити на успенском гробљу.

Општинска управа у Ади отписала је неуберивн општински прирез општине Аде

Ада, 10 децембра. — На последњој седници општинске управе у Ади, којој је претседавао претседник г. Нестор Јаковљевић поднео је исцрпан реферат управни бележник г. Жарко Јаковљевић у коме је било 54 тачака на дневном реду.

Између осталог нарочито су важне следећа решења:

Општински одбор једногласно је повисио принадлежности свима општинским чиновницима и службеницима у висини од 20 од сто целокупних месечних принадлежности, с обзиром да је животни стандард поскупио.

Доделио је неколицини сиромашних грађана месечну помоћ, као и Соколском друштву у Ади дрва за огрев.

Решено је да се упути предлог Министарству грађевина, да се подручје ађанског залива не удружи са Бачкопотиском водном задругом у Сенти; јер је општина већ пре 50 година према постојећим прописима изградила и одржавала насип за одбрану од поплаве, те ће га и одсад самостално одржавати.

Изгласан је кредит да се одене педесеторо школске деце за Божић.

Одређен је кредит за откуп јубиларних маркица Друштва за подизање храма Св. Саве у Београду, тако да се набављене маркице имају лепити на све писмене поднеске и отправке све дотле док се изградња храма не приведе крају.

Усвојен је буџет фонда празничног течаја обавезног телесног васпитања у износу 18.000 динара.

Одређени су такође кредити ради набавке учила новоотворене Грађанске школе.

И најзад примљен је и извештај да су главне књиге општинског приреза закључене све до 1936, те је у вези с тим извршен отпис неуберивог општинског приреза у износу од 800.000 динара.

Овако корисне и напредне одлуке општине наишле су на опште одобравање од стране грађанства.

И. М. К.

СПОРТ

У недељном сусрету тимови Бск-а и Нак-а наступиће у својим најбољим саставима

За недељну утакмицу између БСК-а и НАК-а у Новом Саду влада велико интересовање. С обзиром да Београђани долазе са својим најбољим тимом, у којем учествује седам репрезентативаца, новосадска спортска публика жели да види у каквој се форми налазе њихови љубимци.

НАК ће наступити у следећој постави: Шовен; Силађи, Лерх; Хас, Турзо, Котрба; Франк, Томчањи, Боди, Ковач, Барта.

Као предигра одржаће се пријатељска утакмица између Трговачког и Истре.

Како сазнајемо гол БСК-а уместо Мркушића ,као што је у почетку објављено, браниће талентовани Пухар, бивши голман загребачке Конкордије.

УСКОРО ЋЕ БИТИ НЕКОЛИКО НОВИХ МИЛИОНАРА У БАНАТУ

Од 36.000 Шефера, само Шефери које заступа Петровграђанин г. Адам користиће баснословно наследство из Америке

Петровград, 10 децембра. — Још 16 новембра 1920 године умрла је у Филаделфији удова Валтера Церета, познатог америчког богаташа Хенријета рођена Шефер, и оставила иметак у вредности око 150 милиона динара. Како није имала потомака, америчке власти тражиле су наследнике по целом свету. Убрзо, само из Европе јавило се око 36.000 Шефера. Међутим, како је требало доказивати сретство, то је овај број рапидно опадао из дана у дан. У последње време остало их је свега 17.000.

У неким селима око Петровграда живе породице са презименом Шефер, и оне су почеле да трагају за родбинским везама. Међу њима јавили су се браћа Адам, Лудвиг и Јован, од којих је први адвокатски приправник а други учитељ у пензији у селу Молину. Убрзо, они су дознали да је њихов прадед Јован Шефер рођен у Немачкој у Хесен Каселу, и да је био рођен брат Кристофу Шеферу, оцу Хенриете. који је отишао у Америку где му се кћи удала за богаташа Церета. Јован Шефер, њихов прадед, побегао је из Немачке и настанио се прво у Жомбољи, а касније у Хајфелду. Имао је четири сина и једну кћер, која се удала за неког Адама, деду ове двојице. Остали потомци Шефера живе у селима: Црња и Честерег, а неки у Будимпешти где су се помађарили. Потпомогнути од неких рентијера из Београда ,браћа Адам морали су да дуго раде на доказивању својих сродничких веза са умрлом америчком богаташицом и својом далеком рођаком.

Г. Лудвик Адам адвокатски писар у петровграду морао је и да путује по Немачкој, Аустрији и Мађарској да би набавио сва потребна документа. После тога он је као пуномоћник Шефера, који би имали удела у овом великом наслеђу, отпутовао у Америку, па је у Филаделфији присуствовао оставинској расправи, која је одржана крајем јуна. Кад је расправа завршена он се вратио у нашу земљу. Ових дана г. Адам добио је од суда у Филаделфији решење, да су свих 17.000 Шефера, колико их је још било остало одбијени, сем оних чији је он био пуномоћник пред тамошњим судом. Згодно је додати да је међу тим многобројним Шеферима било људи свих раса, и народности, а наравно и један већи број Цигана.

После тога дошло је до једне незгоде. Шефери, који су одбијени од наслеђа потплатили су служавку црнкињу покојне Хенријете да посведочи да је тестаменат стављен у ковчег по жељи покојнице. У исто време одбијени Шефери тражили су отварање гробнице да би се ово установило. Међутим, чим је за ово сазнао г. Адам преко свог пуномоћника у Америци за тражио је да се код гроба постави стража све до дана отварања гроба. У томе њему су америчке власти и изашле у сусрет. Полицајци су чували гроб скоро два месеца. Када је исти био отворен тестаменат није био нађен. Г. Адам претпоставља да су одбијени Шефери хтели кришом да у гробницу убаце неки лажан тестаменат по коме би они наследили ово велико богатство.

Ових дана г. Адам отпутоваће поново у Америку, да као пуномоћник свога брата и осталих наследника Шефер, који нису одбијени, а који сви заједно имају да поделе наслеђе на четири дела, да присуствује последњој оставинској расправи пред судом у Филаделфији, која ће бити одлучна.

Како се ови наследници надају, ми ћемо ускоро имати неколико нових милионара у Банату.

Светска жетва пшенице у 1937 и стање сетве

Светска тражња пшенице смањила се просечно на 3 милиона квинтала месечно

Рим, 10 децембра. — Међународни аграрни институт у Риму ревидира, на основу у току месеца новембра стиглих података, своју статистику о светској производњи пшенице у 1937, која је нешто нижа него су гласиле процене у прошлом месецу.

На основу ових нових података процењује се светска производња пшенице у 1937 на 1.035 милиона квинтала према 959 милиона квинтала у 1936 и 1,022 милиона квинтала просечно у годинама 1926—30. За Европу процена гласи на 410 милиона квинтала према 404 милиона у 1936 и 429 милиона квинтала у 1935. Жетва пшенице у Северној Америци процењује се на 296 милиона кв. према 238 милиона у 1936 и 358 милиона кв. просечно у годинама 1926—30. Жетва у Јужној Америци пала је на 75 милиона кв. према 85 милиона кв. у 1936, жетва у Океанији повећала се на 46 милиона кв. према 43 милиона кв. у 1936.

Светски извоз пшенице за прва два месеца текуће кампање износи 11.1 милиона кв. у августу (у августу 1936: 12,8 милиона кв.) и 10.0 милиона кв. у септембру (у септембру 1936: 14.1 милиона кв.). У извештају међународног аграрног института се констатује, да се светска тражња пшенице смањила за око 3 милиона кв. месечно, док се рачунало само са смањењем од 1,6 милиона кв. месечно.

Сетва обављена је како на јужној хемисфери, тако и у Европи ,осим у неким источним средоземним крајевима, где је било јесенас много кише, под врло повољним условима. Цифарских података о засејаним површинама још нема, али се зна, да је површина најмање толика као у претходној години. У Совјетској Русији је било време за сетву повољно, али јављају о малим задоцњењима у радовима. У Северној Америци сетва се добро развија. Површина засејана зимском пшеницом је нешто повећана ,али је доста мања од рекорда.

КЛУПСКЕ ВЕСТИ

ИЗ С. К. „ИСТРЕ“

За недељну пријатељску утакмицу, 12 о. м., који се игра против Трговачке омладине као предигра главној утакмици БСК-а и Нака, позивају се следећи играчи: Станојевић, Атанацков I, Продановић, Атанацков II, Вешовић, Црнобори, Леудар III, Марјановић, Манојловић, Мандић, Бајазет, Живанов, Гавриловић, Леудар II. Наведени играчи са целокупном опремом треба да буду на игралишту Нака тачно у три четврт 12 и треба да се јаве вођи Н. Јуришину.

ОБЈАВА О ЈАВНОЈ ДРАЖБИ

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102 зак. чл. 60 1881. објављује, да ће услед решења среског суда у Оџацима донесеног под бр. IV И. 266/1937 у корист тражиоца извршења Херман Мартина из Каравукова (кога заступа др. Гепхарт Фрања, адв. у Оџацима за наплату Дин. 2062.50 главнице и прип. на јавној дражби продавати ниже наведене покретне ствари, писане у записнику о пленидби под Бр. IV И. 266/1937 и процењене на динара 16.000 и то: 1 крава швајцарске расе, 1 коњ дораст, 50 ком. свиња и 1 радио „Штрасфурт“.

Јавна ће се дражба одржати на дан 21 децембра 1937 у 10 сати пре подне у Парабућу на салашу овршеника.

Изврш. бр. 295/37. Оџаци, 29 нов. 1937.

Ђ. Коњовић, суд. изврш.

ДРАЖБА

У извршној ствари Мађарске Хипотекарне и Кредитне Банке из Будимпеште против Боканић Стеве из Кумана, земљичнокњижна је власт одредила извршну дражбу за наплату главнице од 1524 дин. 98 п. и прип. на некртенине уписане на име Боканић Стеве у зем. књ. ул. општине Новибечеј број 1896 под ред. бр. А/1 топ. бр. 6905 оранице Јаруга у површини од 2 јут. уз искличну цену од 8000 дин. с тиме да најнижа прихватљива понуда не може бити мања од 5334 динара. **Дражба ће се одржати у званичним просторијама земљ. књ. суда у Новом Бечеју дне 28 фебруара 1938 год. у 15 час. после подне.** Некретнине се не могу продати испод две трећине искличне цене. Јамчевина 10% од искличне цене. **Број Дн. 5545/1937. Среског Суда као Земљишнокњижног Суда у Новом Бечеју.**

ОБЈАВА О ЈАВНОЈ ДРАЖБИ

Потписани судски извршитељ на основу §-а 102 зак. чл. 60 из 1881, објављује да ће се услед решења Среског суда у Суботици донесеног под бр. И. 1780/1937 у корист тражиоца извршења Опште Привредне Банке д. д. у Суботици (кога заступа др. Секељ Золтан, адвокат из Суботице за наплату Дин. 2194 гловнице и прип. на јавној дражби продавати ниже наведене покретне ствари, писане у записнику о пленидби под бр. IV И. 270/1937 године оџачког среског суда и процењене на динара 8260 и то: 1 писаћа машина „Рojал“, 1 отоман, 1 радио апарат „Филипс“, 1 хладњак и 4књиге „Народна Енциклопедија“ у тврдом повезу.

Јавна ће се дражба одржати на дан 29 децембра 1937 године у 14 сати после подне у Оџацима са почетком дражбе у канцеларији дужниковој, у улици Краља Александра бр. 16, а потом у стану дужниковом, у улици Краља Александра бр. 51.

Изврш. бр. 183/37. Оџаци, 7 дец. 1937.

М. Симић, суд. изврш.

КРОЗ НОВИ САД

Библиотека Матице српске отворена **од** 8—12 и 15—17 часова. **Музеј Матице српске** отворен је од 11—12 часова.

РЕСТОРАН ХОТЕЛА „КРАЉИЦА МАРИЈА“ свако вече дансинг. Свира Новосађанима најомиљенији џаз-оркестар „Русијан“. **Директор Марковић.**

ХОТЕЛ „СРПСКИ КРАЉ“ Свако вече дансинг. Севдалинске певачице. Отворено до зоре.

*

ДЕЖУРНЕ АПОТЕКЕ

од 4 до 10 децембра

Апотека Ненадовић Мр. Владе, Краља Петра ул. бр 12. Телефон 23-95.

Апотека Шиц Мр. Јелене, Краља Петра II ул. бр. 2. Телефон 21-00.

Апотека Насл. Жигровића, Петроварадин.

*

БУКОВИЧКА МИНЕРАЛНА ВОДА „Кнез Милош“ Ш. Д. Б. НОВИ САД Трифковићев трг 3-I. Телефон 20—20 и 32—42. — Код филијала: СОМБОР Телефон 69. — СМЕДЕРЕВО: Телефон 47. Крагујевац: Телефон 88 и ПЕТРОВГРАД: Телефон 169.

*

РОЂЕНИ, ВЕНЧАНИ И УМРЛИ

Рођени су: Илинка, кћи Франциске Баша, раднице, Јошка, син Џимић Милице домаћице, Марија кћи Радослава Јуруша, жандарм. наредника и Јелене Берковић.

Венчања није било.

Умрли су: Дамјан Мушицки, надничар, стар 70 год., Душан Бранков, дете, старо 2 год., Марија Тајхман, дете, старо 14 дана. Милица Радиновић, домаћица стара 13 год., Ненад Којић, дете, старо 18 мес., Сабо Балинт, надничар, стар 80 год.

*

НОВОСАДСКА БЕРЗА

Нови Сад, 10 децембра 1937.

У берзанском промету данас закључено:

ПШЕНИЦА: Бачка 78-79 2% к. д. 174—176; Банатска 78-79 2% к. д. 170—177; Сремска 77-78 2% к. д. 147—176; Славонска 77-78 2% к. д. 175—177; Лађа Тиса 78-79 2% р. к. 176—178; Лађа Бегеј 78-79 2% р. к. 175—177.

РАЖ: Бачка к. д. 168—170.

ЈЕЧАМ: Бачки и Сремски 63-64 к. д. 128—130.

ЗОБ: Бачка, сремска и славонска к. д. 122—124.

КУКУРУЗ: Бачки и сремски стари к. д. 104—106; Банатски стари к. д. 101—102; Сушени пар. Инђија к. д. 95—96.

БРАШНО: 0гг и 0г бачко и банатско 270—280; број 2 250—260; број 5 230—240; број 6 210—220; број 7 180—190; број 8 125—130; 0гг и 0г сремско и славонско 237.50—277.50; број 2 247.50—257.50; број 5 227.50—237.50; број 6 207.50—217.50; број 7 177.50—187.50; број 8 125—130.

ТЕНДЕНЦИЈА: Непромењена.

ПРОМЕТ: Средњи.

На прагу нове сезоне чајанки, забава и балова

Иако је још право пролеће, календарски ми смо већ зашли добро у децембар који треба да је први месец праве зиме. Ово пролећно време у зими може, међутим, брзо да изневери и да се, за који дан, претвори у праву зиму која собом доноси нове радости. Свакако, друштвени живот имаће преко зиме живљи пулс. Скоро сва новосадска друштва чине припреме за разне приредбе које треба да се изведу у току зиме.

Јадранска стража и Новинарско удружење спремају своје познате чајанке које код публике увек имају успеха. Сезону балова отвориће, изгледа, трговци који су свој елитни трговачки бал заказали за 18 јануар, у дворани Трговачког дома. Несумњиво и ове године биће велики друштвени догађај правнички бал који ће се одржати, према свим изгледима, у другој половини фебруара. Правничко удружење већ је донело начелну одлуку да се и ове године приреди бал, те ће се отпочети са припремама пошто је жеља приређивача да овогодишњи бал ни по чему не изостане за оним реномираним из ранијих година.

ДНЕВНЕ ВЕСТИ

Крсну славу Св. Првозваног Андреју прославиће 13 о. м., у свечаној дворани Спомен-дома, Југословенска национална организација „Карађорђе“. Сечење славског колача са црквеним обредом водоосвећења отпочеће у 18.45 часова. Њ. В. Краљ је умољен, као и ранијих година, да на ову славу пошаље свога изасланика. Домаћин славе ове године биће г. Живорад Богдановић, генерални директор Штедионице Дунавске бановине и истакнути национални борац.

У низу отмених чајанки, које се одржавају у току ове сезоне и Обласни одбор Јадранске страже приређује у недељу, 12 о. м., своју прву чајанку у Спомен-дому у 4 сата после подне. На чајанци свира одличан џаз. Чист приход чајанке намењен је Дечјем дому у Доброти, у Боки Которској.

Скратите своје досадно време кишовитим данима са ОРИОН радио апаратима. ГЕЛБ, Краља Петра II бр. 23.

Непознати љубитељи коцке украли су ноћас из Завишићеве гостионице у Темеринској улици аутомат за коцку, пренели га на „Бару“ код канала и онде га испразнили

Да недавно нису и у Нови Сад донесени аутомати за коцкање, који имају „хуман“ карактер, не би се, можда, никада знало да црни правоугаоници, јабуке, шљиве и трешње значе срећу, а жути, златасти, лимунови — несрећу.

Страст за коцкањем не би се, бесумње, толико развила у Новом Саду ,нити би, често пута сатима, чиновници, радници, ђаци, па и даме, стојали стрпљиво за аутоматом, убацивали неуморно динаре, чекајући „премију“ која је много ређа, него што то оптимисти тврде. Да није било аутомата, у чијем се механизму често сложи по неколико, — пет па и осам стотина динара, не би се ноћас десила ни једна дрска крађа, догађај о којем се прича не само у Темеринској улици већ и у Подбари и Салајци.

Аутомати за коцку, метални и хладни, са својим еластичним ручицама, које избацују „срећу“ били су изгледа мамац и за оне који не убацују динаре и не чекају да се место киселих лимуна појаве фигуре које значе премију.

Има људи, нарочито међу онима који се задржавају у малим крчмама на периферији, којима је милије, да противно кривичном закону, сами себи извуку премију, и испразне цео аутомат, који има тридесет до четрдесет пута већу суму новца, него што износи „премија.“

Као некада амерички „раметери“ из чикашког подземља, који су, пркосећи америчким властима, пласирали аутомате, које је америчка полиција немилосрдно разбијала, — такође је ноћас украден, — први случај те врсте, изгледа, у нашем криминалу, — један аутомат за коцкање из популарне кафане Косте Завишића у Темеринској улици. У ту кафану долазе ,иначе, често и господа и пијачни радници, на свежу рибу и добар гутљај. Поред оних који су покушавали да извуку који згодитак на аутомату, било је, чини се, и људи који су бацили око на ову чаробну металну кутију, која у својој унутрашњости крије неколико стотина металних динара. Власник гостионице Завишић је патријархалан човек. Он притвори ноћу само спољна дрвена врата од своје кафане, и не помишљајући да ће неко да уђе док се спава, а камоли још и да краде. Међутим, ноћас су му дошли незвани гости. Узели са стола један чаршав, увили аутомат у платно, и дискретно, на прстима, да их нико не опази, — као они гости који хоће да побегну од плаћања цеха — изгубили се у ноћи. Поред „Шаргарепе“ улицом Беле њиве чији становници живе мирним перифериским животом, они су се упутили чак на „Бару.“ Ту су одвили свој товар, прилично тежак, нарочито када је пун динара, тако да га један човек може тешко носити, и — развалили га. Братски су покупили сав „улог“ који је износио око осамстотина динара и разишли се. На „Бари“ су оставили остатке металне чаробне машине и украдени чаршав. Журило им се. Нису имали чак времена да разбију и цилиндар у који упада новац, а где је била такође лепа сумица.

Из кафане, осим аутомата, који их је највише привлачио, нису узели ништа. Изгледа да је за ноћне посетиоце било најважније да се на време изгубе и да противно постојећим законима, осете један тренутак среће, док не буду ухапшени, а то их неће мимоићи.

Код нас се иначе коцкање аутоматима дозвољава, и нико то није досада спречавао, јер се овом коцкању даје хумани карактер...

Српско-руско и козачко добротворно друштво приређује сваке суботе чајанку у Спомен-дому. Почетак чајанке је после подне у 16 часова.

Дилетанти Мађарског грађанског певачког друштва приказаће у недељу, 12 о. м., у великој дворани хотела „Слобода“ оперету гг. Золтана Мађара и др. Дана „Источњачке ноћи“. Почетак претставе је у 20 часова. За приказивање оперете новосадских аутора влада велико интересовање.

Предавање за резервне официре одржаће се у недељу, 12 о. м., од 10 до 12 часова пре подне у Официрском дому. Команда места позива све резервне официре у Новом Саду да овом предавању присуствују.

НАЈБОЉЕ ЋЕТЕ РУЧАТИ У РЕСТОРАНУ СЛОБОДЕ

Српска православна црквена општина приређује у суботу, 11 о. м., у 10 часова пре подне у св. Саборној цркви парастос својим великим добротворима пок. Стевану Николићу и кћери му Василији Михајловићки, на који се позивају сви чланови црквеноопштинског управног одбора, савета и остало грађанство. — Претседништво.

—o—

Пожар у железничкој ложионици

Јутрос око 7 и по часова у теретној ложионици Државних железница избио је пожар. Запалила се дрвена конструкција воденог резервоара. Одмах је извештена градска пожарна чета која је изишла на лице места и после кратког времена успела да угаси пожар. Штета износи око 6000 динара.

Главни уредник: ЛАЗАР АТАНАЦКОВИЋ, Ст. Брановачког 11 — Власник: за ДАН к. д. СВЕТОЗАР ЋИВАНОВИЋ, Јована Бошковића 1
Штампа „Дан“ к. д., штампарско предузеће Краља Александра ул. 7.